

Tek Sağlık Tek Gezegen Tek Toplum

Nalan FİDAN

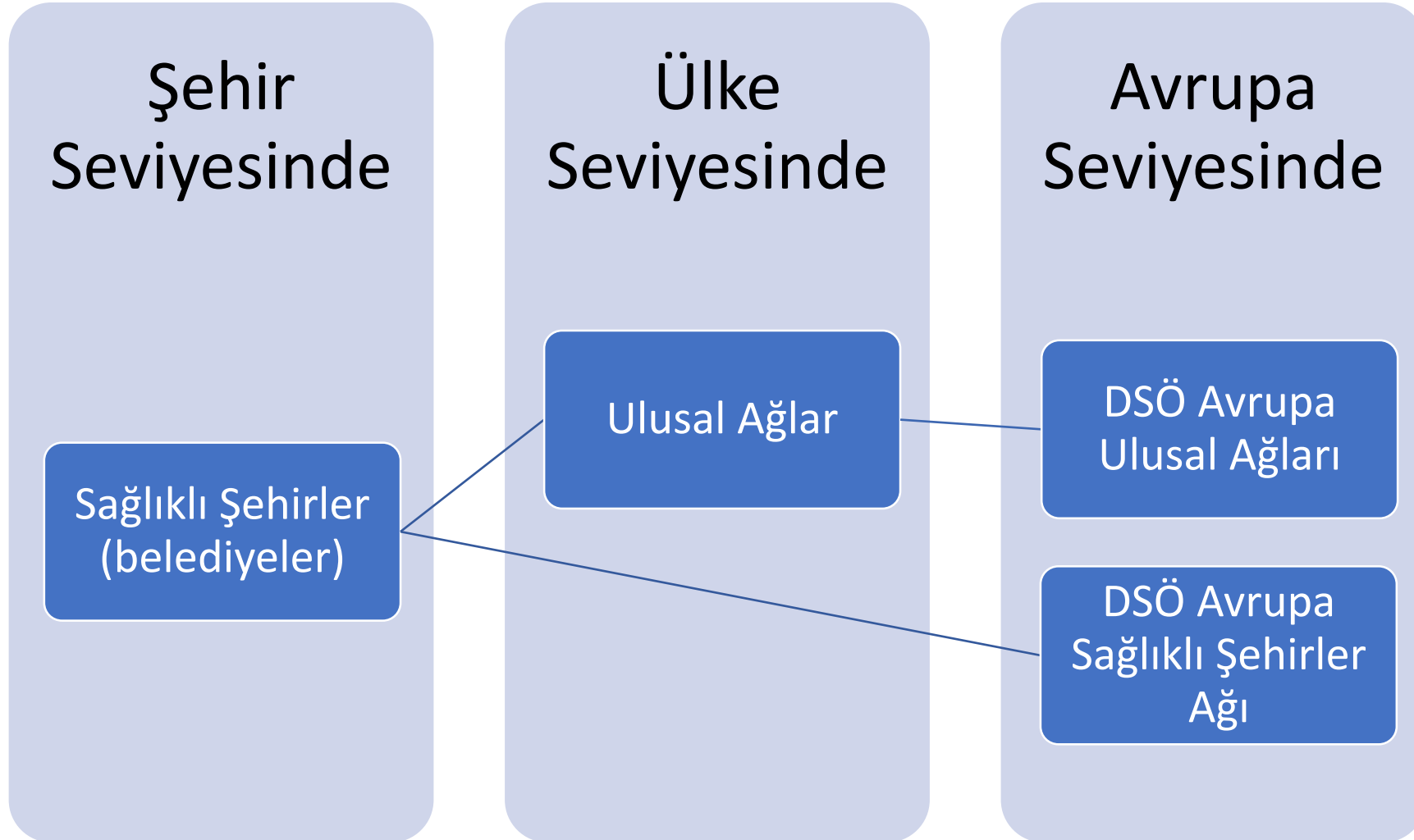
BBB-Daire Başkanı/Sağlıklı Şehirler Proje Koordinatörü

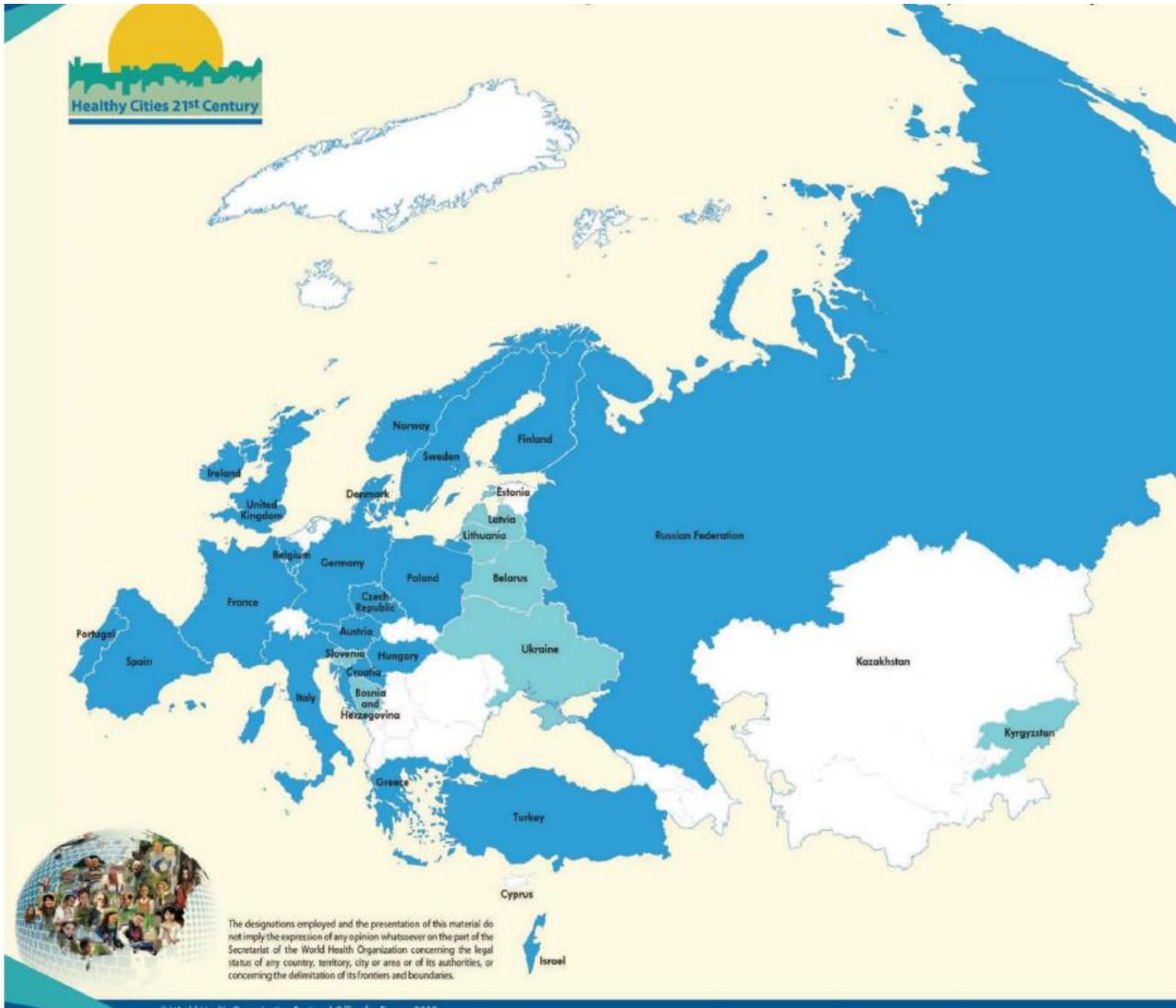
Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği/Ulusal Aę Koordinatörü

DSÖ-Danışma Kurulu Üyesi

DSÖ Sağlıklı Şehirler Projesi

WHO Accredited

Austria
Belgium
Croatia
Czech Republic
Denmark
Finland
France
Germany
Greece
Hungary
Ireland
Israel
Italy
Norway
Poland
Portugal
Russian Federation
Spain
Sweden
Turkey
United Kingdom

Non-WHO Accredited

Baltic Region
Belarus
Bosnia and Herzegovina
Kyrgyzstan
Latvia
Slovenia
Ukraine

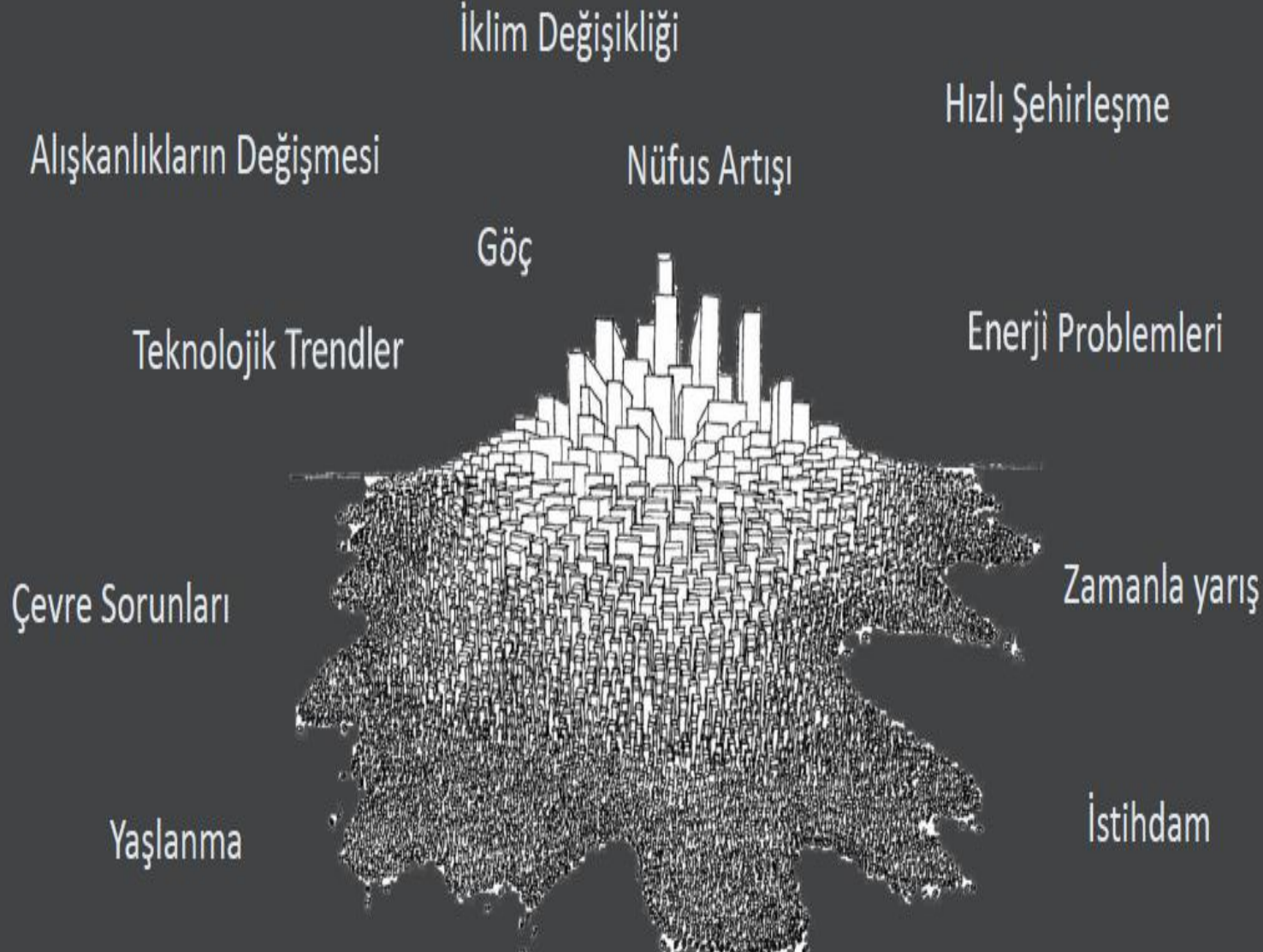
The designations employed and the presentation of this material do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Secretariat of the World Health Organization concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers and boundaries.

TEMALAR;

1. “şehirlerimizi oluşturan insanlara yatırım yapmak;
2. sağlığı ve refahı iyileştiren kentsel mekanlar tasarlamak;
3. sağlık ve refah için daha fazla katılım ve ortaklıklar oluşturmak;
4. toplumsal refahı ve ortak mal ve hizmetlere erişimi iyileştirilmek;
5. kapsayıcı toplumlar aracılığıyla barışı ve güvenliği teşvik etmek; ve
6. gezegenimizi sürdürülebilir tüketim ve üretim uygulamalarını da kullanarak bozulmalardan korumak” olarak tanımlanmıştır (DSÖ, 2018).

ŞEHİR SAĞLIĞI GÜNDEMİ

Şehir Sağlığı
Gündemi

...hava kirliliği / kentsel dönüşüm / teknoloji / erişim / gürültü / iklim / yeşil alanlar / evde bakım / trafik / şiddet / yerel ortaklıklar / halk sağlığı krizleri / yaşlanma / göç / kazalar / ulaşım / tehditler / kalp hastalıkları / obezite / dışlanma / ruh sağlığı / uyuşturucu / kanser / fakirlik / çocukların sağlığı / bağımlılık / fiziksel aktivite...

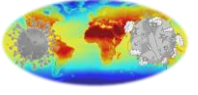
Yerel Yönetimler Ve Sağlığın Geliştirilmesi

Tek Sağlık

Şehirlerde Tek Sağlık İnsanlar arası ilişkiden daha fazlası

COVID 19 virüsünün yarasalardan köken aldığı ve sonrasında Çin'in merkezindeki Wuhan'daki bir ıslak pazardaki vahşi bir hayvandan insanlara bulaştığı düşünülüyor.

 Bu virüs şehre nasıl girdi? Neden canlı hayvanları kontrol etmiyoruz? (büyük-küçükbaş hayvanlar, kümes

hayvanları, balıklar, sivrisinekler, virüsler, tatarcıklar, yarasalar...) ve bu arada: iklim değişikliği?

Kavramsal karışıklıklar

Gezegen Sağlığı

Dünya'nın doğal sistemlerine makul bir dikkat gösterilmelidir. Dünya çapında ulaşılabilir en yüksek sağlık, esenlik ve eşitlik standardına ulaşılması sağlanmalıdır. Gezegen sağlığı, insan uygarlığının sağlığı ve bağlı olduğu doğal sistemlerin durumudur.

Ekosaglık

Dünya ekosistemlerindeki değişiklikleri ve bunların insan sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen yeni ortaya çıkan alan.

Kent Ekolojisi

Kentsel çevre bağlamında canlı organizmaların birbirleriyle ve çevreleriyle ilişkilerinin bilimsel olarak incelenmesi.

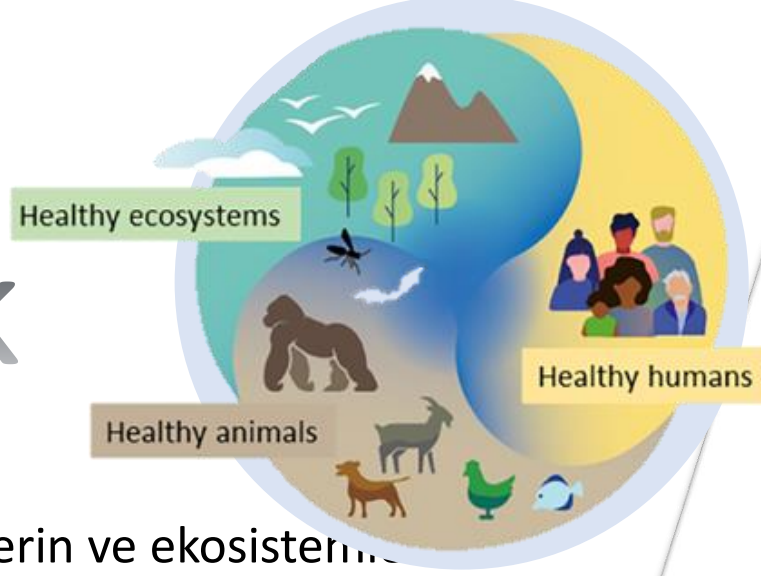
Tek Sağlık

Tek Sağlık, insanların, hayvanların, bitkilerin ve ekosistemlerin sağlığını sürdürülebilir bir şekilde dengelemeyi ve optimize etmeyi amaçlayan entegre, birleştirici bir yaklaşımdır.

Quardipartite One Health Joint Plan of Action

Tek Sağlık

Tek Sağlık, insanların, hayvanların, bitkilerin ve ekosistemlerin sağlığını sürdürülebilir bir şekilde dengelemeyi ve optimize etmeyi amaçlayan entegre, birleştirici bir yaklaşımdır. İnsanların, evcil ve vahşi hayvanların, bitkilerin ve daha geniş çevrenin (ekosistemler dahil) sağlığının yakından bağlantılı ve birbirine bağımlı olduğunu kabul eder. Yaklaşım, temiz su, enerji ve hava, güvenli ve besleyici gıda, eyleme geçme gibi ortak ihtiyaçları ele alırken, refahı artırmak ve sağlık ve ekosistemlere yönelik tehditlerle mücadele etmek için toplumun çeşitli düzeylerinde birden fazla sektörü, disiplini ve topluluğu harekete geçirir. iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlar.

Quardipartite One Health Joint Plan of Action

Buradaki zorluk 'sinerji yaratmaktır'

Tek Sağlık

Sağlıklı Şehir

Nasıl

Tek Sağlık

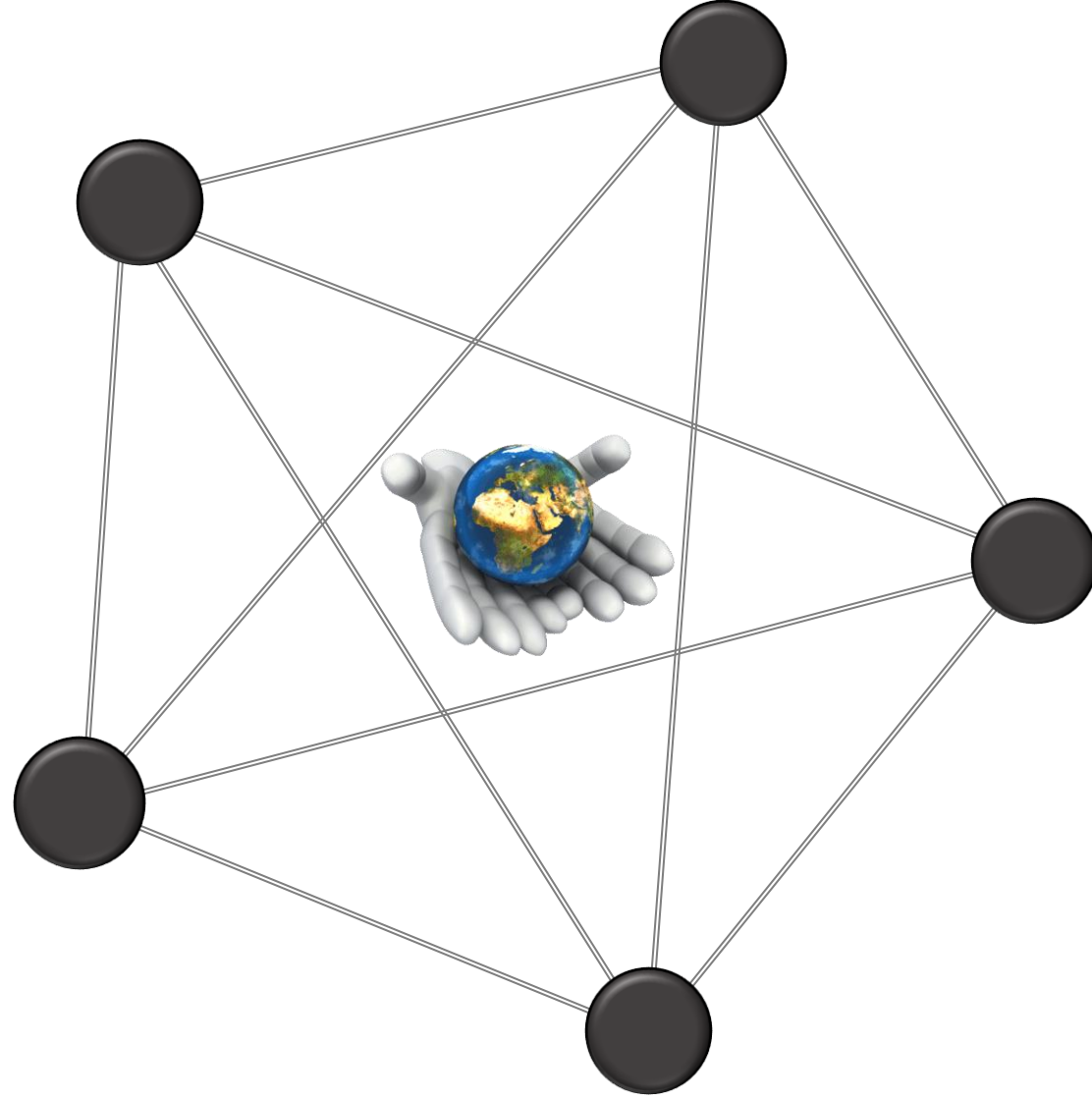

Sağlıklı Şehir

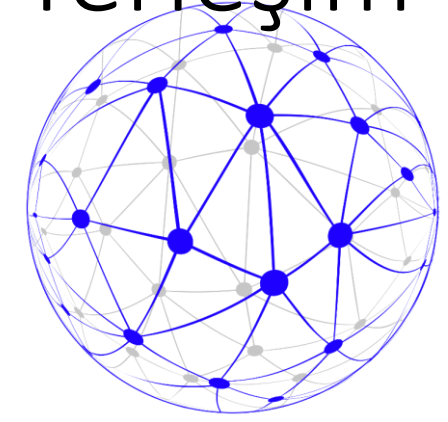
birleştirilir?

Nasıl

birleştirilir?

Yerleşim Bilimi:

Ağlar

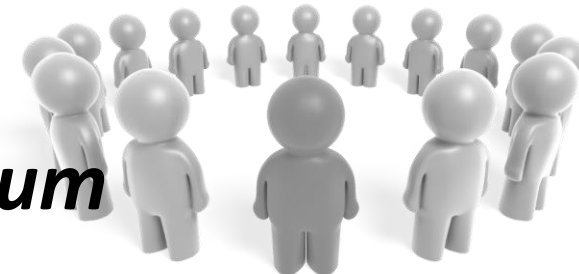
Doğa

İnsanlar

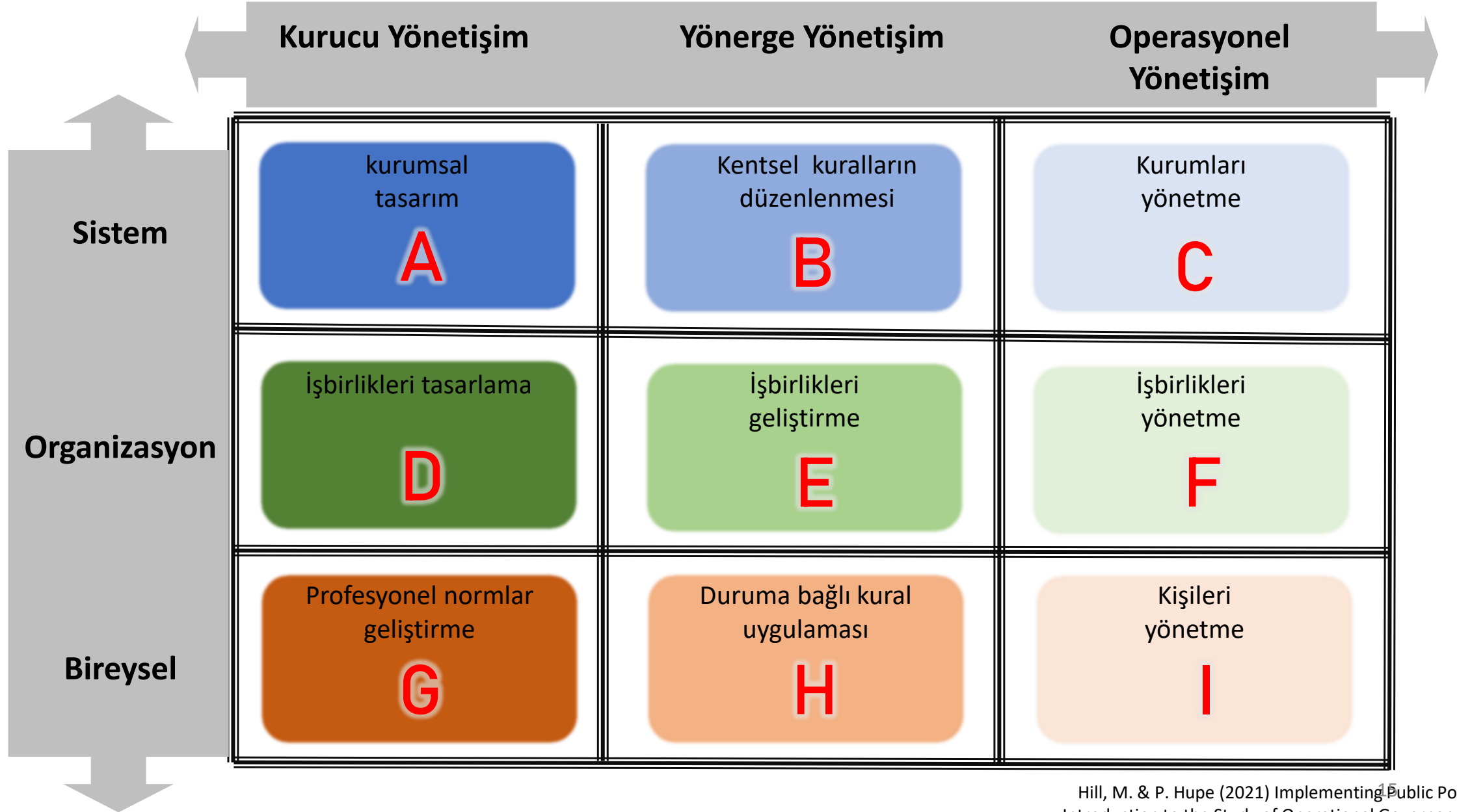
Yerleşimler

Toplum

Doxiadis, C. A. (1970) Ekistics, the Science of Human Settlements: Ekistics starts with the premise that human settlements are susceptible of systematic investigation. Science, 170(3956), 393-404.

A Şehirlerde Yönetişim Bilimi:

Şehirleri Anlamak

<https://goodcitylife.org/>

Q CARRER DEL CIGNE

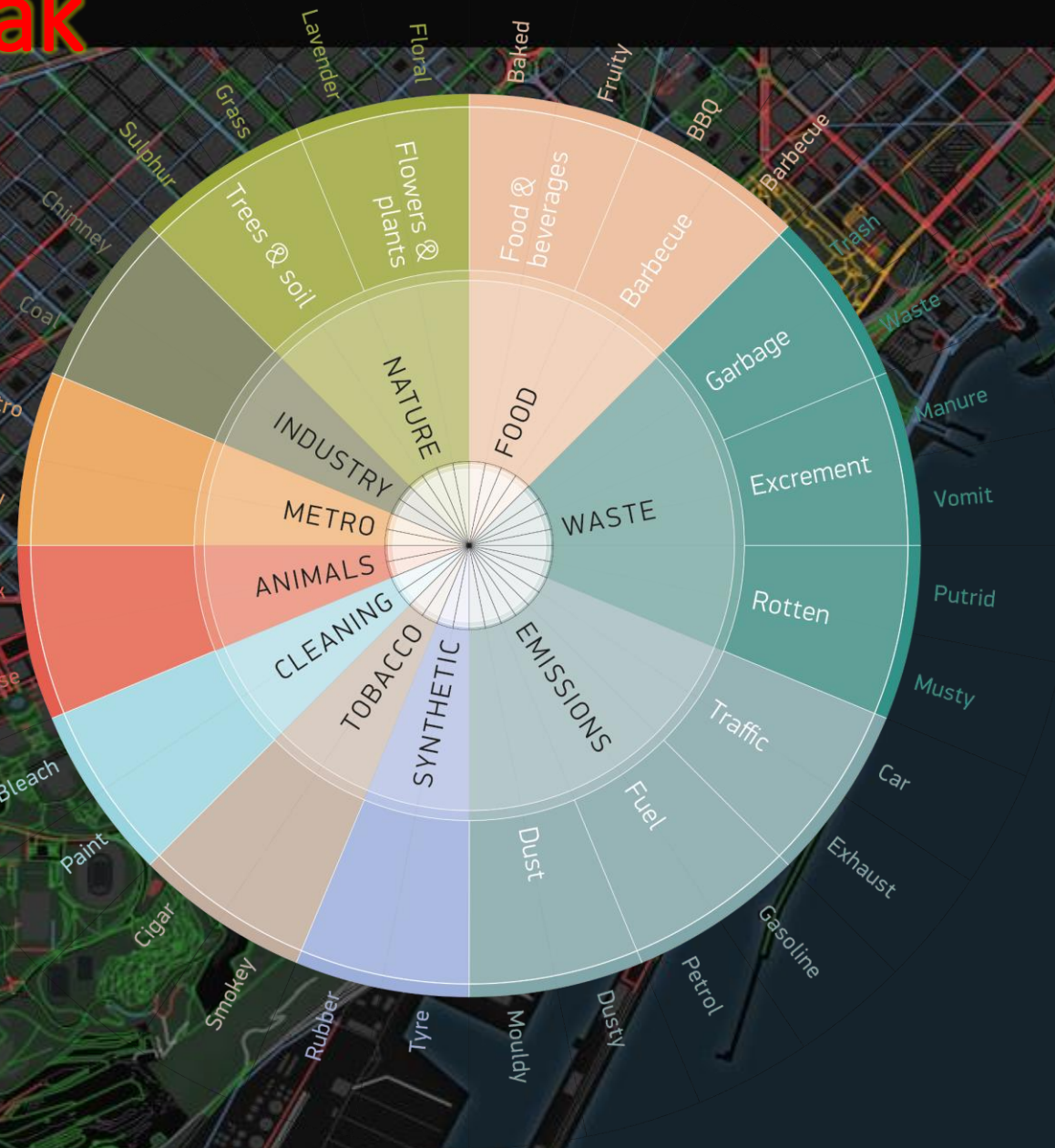
CARRER DEL CIGNE

CARRER DE SEPTIMÀNIA

CARRER DE SANT ANTONI

CARRER DE MINA

CARRER PROGRÉS

PLAÇA D'ESPANYA
PRIMARY

Urban Smellscape Aroma Wheel

EMISSIONS NATURE FOOD ANIMALS WASTE

Şehirlerde Yaşam

[login/register](#) [en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [pt](#) [zh](#)

[Species](#)

[Locations](#)

[Indicators](#)

[Patterns](#)

Map

Satellite

Denmark

[Download full list](#)

- 253 Birds
- 74 Mammals
- 6 Reptiles
- 13 Amphibians
- 85 Butterflies
- 14 Sphingid moths
- 30 Bumblebees
- 57 Dragonflies
- 1,004 Plants (selection)
- 3 Conifers

Google

©2022 MOL. All rights reserved.

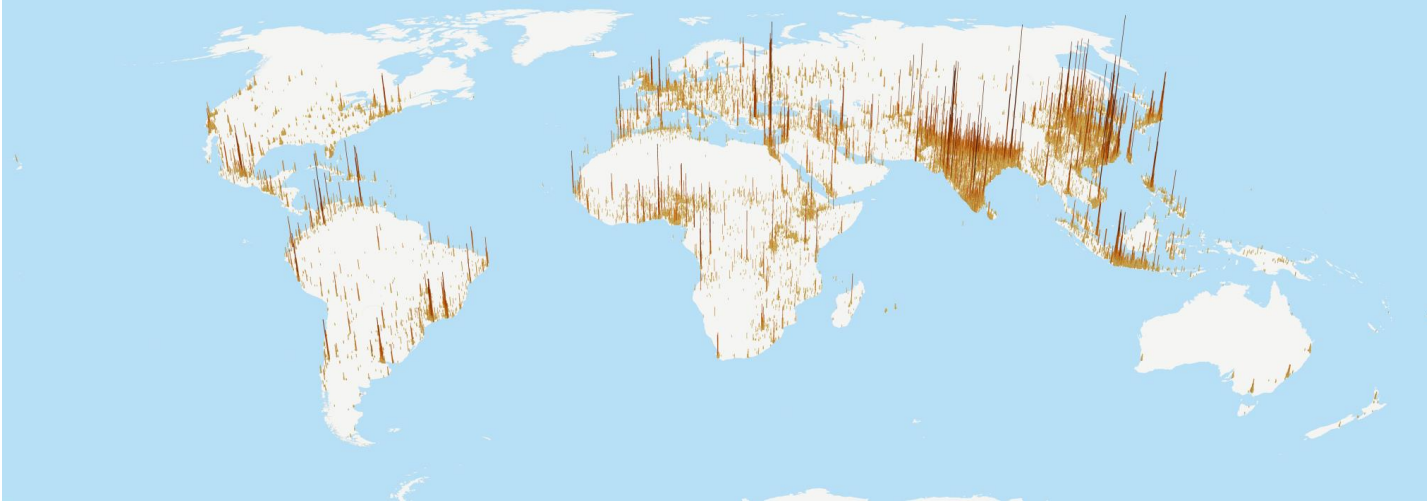
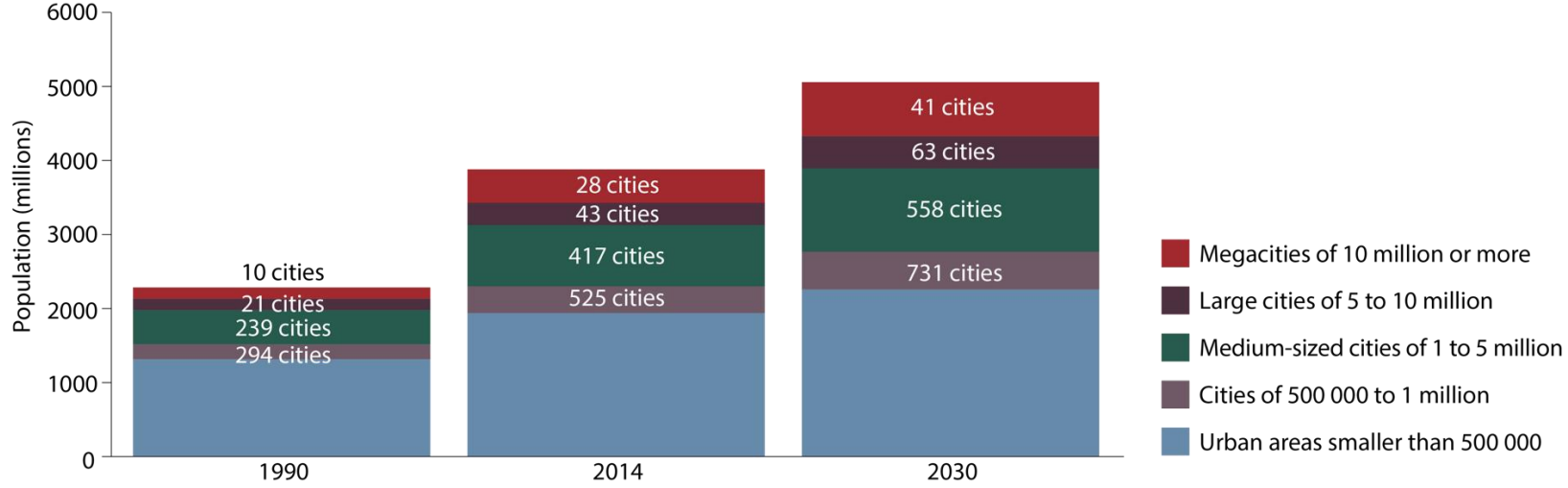
[supporters](#) [feedback](#) [privacy policy](#) [terms of service](#)

Tek Gezegen

Kentleşen bir dünya & Şehirlerin büyümesi

Her Ölçekten Daha Fazla Şehir ve Nüfus Yoğunluğu (1km2 düşen nüfus)

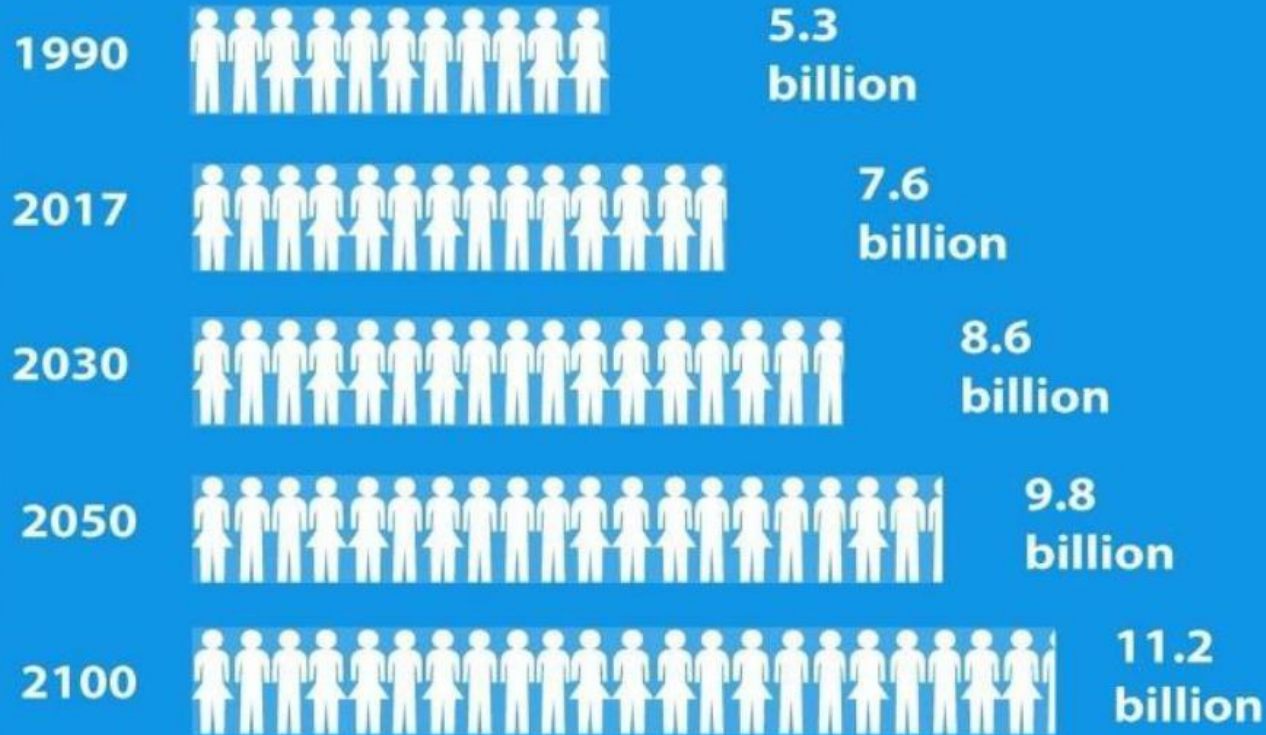

2030 Şehirlerinin çoğu henüz inşa edilmedi!

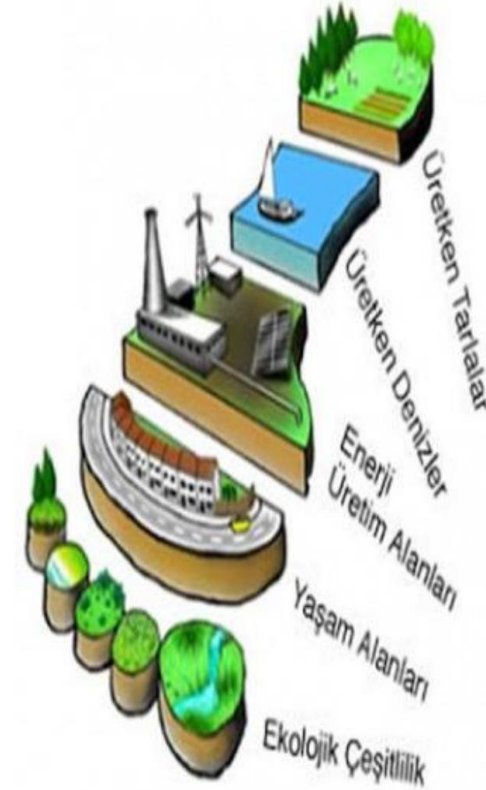
Gezgen nüfusu artıyor...

World Population

Projected world population until 2100

Source: United Nations Department of Economic and Social Affairs,
Population Division, *World Population Prospects: The 2017 Revision*
Produced by: United Nations Department of Public Information

Ekolojik Ayak İzi'ne göre; yaşamımızı sürdürmek için,

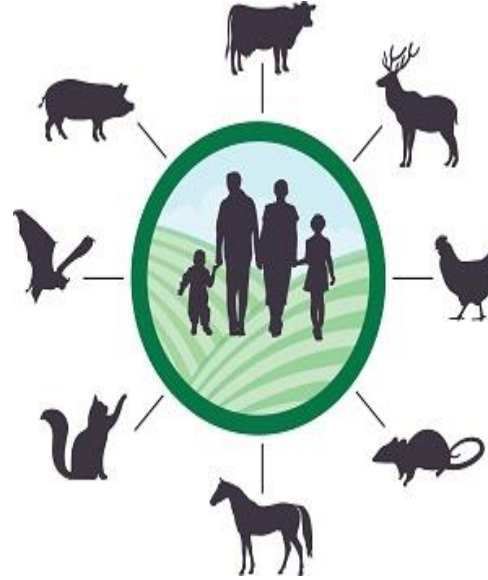
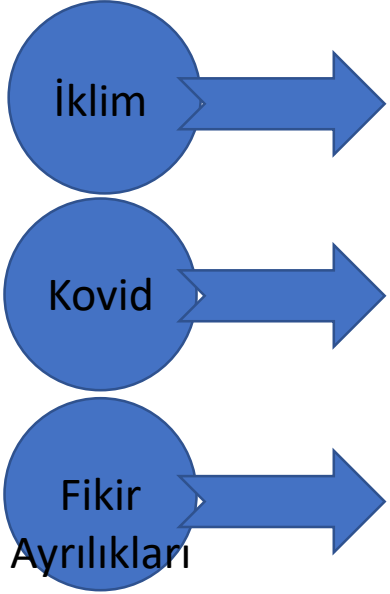
- ▶ 2010 yılında 1.5 gezegene,
- ▶ 2030 yılında 2 gezegene,
- ▶ 2050 yılında 2.8 gezegene ihtiyaç duyacağız!!!

Gezegen Sağlığı& Tek Sağlık

- **Tek Sağlık, hayvan sağlığına ve insanlarla hayvanlar arasındaki etkileşime özel olarak odaklanır.**
- **Gezegen Sağlığı, iklim değişikliğinin yanı sıra kaynak kullanımı, çevresel bozulma, sağlıklı gıda üretimi, diyet ve davranış konularına güçlü bir şekilde odaklanır.**

Her iki kavramın da sağlığa entegre bir yaklaşımla büyük ölçüde örtüşmesi ve SKH'lere katkıda bulunma amacının aynı olması.

Dünyamız Hızla Değişiyor... Gezegenel Sağlık ve Tek Sağlık

KENTSEL SAĞLIK ZORLUKLARI

Şehirlerdeki gezegen sağlığının başlıca sorunları:

- **Hava kirliliği ve (trafik, endüstri)**
- **Aşırı kalabalık (bulaşıcı hastalıkların bulaşma hızı)**
- **Rekreasyon ve ruh sağlığı için yeşil alanların (parklar vb.) olmaması**
- **Gıda Üretimi ve atık (enerji/gübre kirliliği)**
- **Karbonsuzlaştıran Şehirler (enerji)**
- **Su kullanımı/kirlilik**
- **Fiziksel aktivite eksikliği**
- **Eşitsizlikler ve yoksulluk & Yönetişim ve liderlik**

(including economic interest and models)

Kentler

İnsanlar

Kaynaklar

(Yenilenebilen & yenilenemeyen)

Enerji & su

Mal ve hizmetler

İnsanlar

Bilgi ve sermaye

Mal ve hizmetler

Kaynak tüketimi

Atıklar & kirlilik

Bugünün etkileri

Gelecekteki etkiler

Etkiler kentlerin taşıma kapasitesinin üstüne çıktığında.. ?

DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIM

Sorunlara çözüm bulmak için çok sektörlü ve sistematik yaklaşımlar akımı ele almak gereklidir.

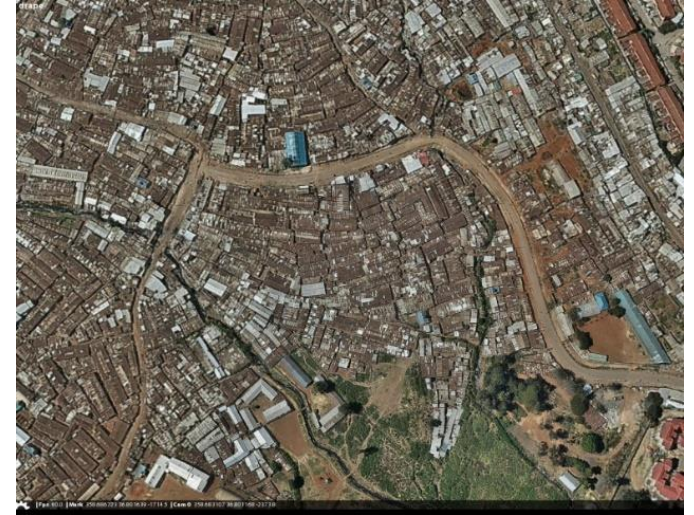

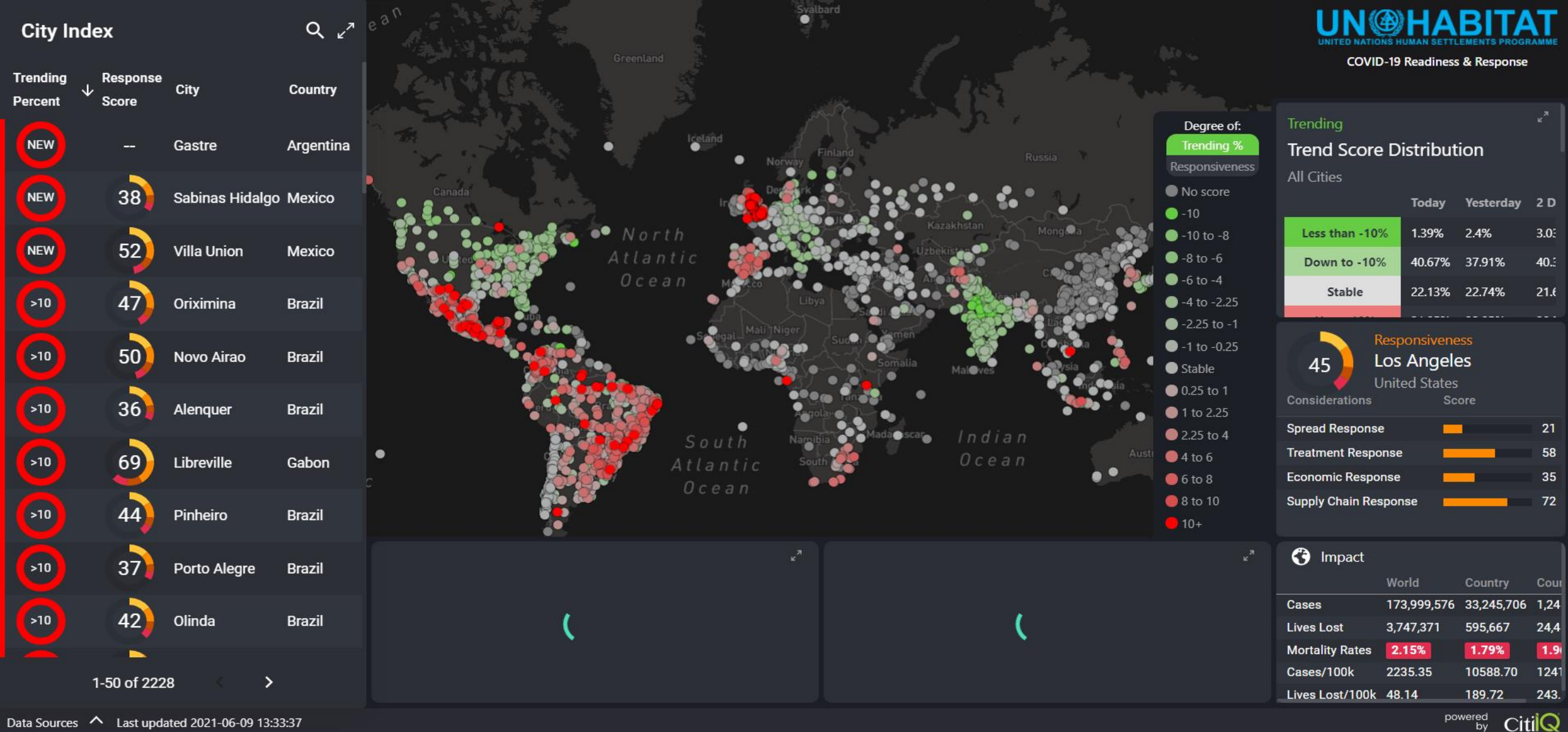
Kovid-19'un şehirler üzerindeki etkileri ve tepkileri

- Covid-19 salgını bir röntgen filmi gibidir. Kentsel ortamlardaki birçok MEVCUT eşitsizliği ve bölünmeyi göstermiştir.

Etkiler aşağıdakiler gibi belirlenmiştir:

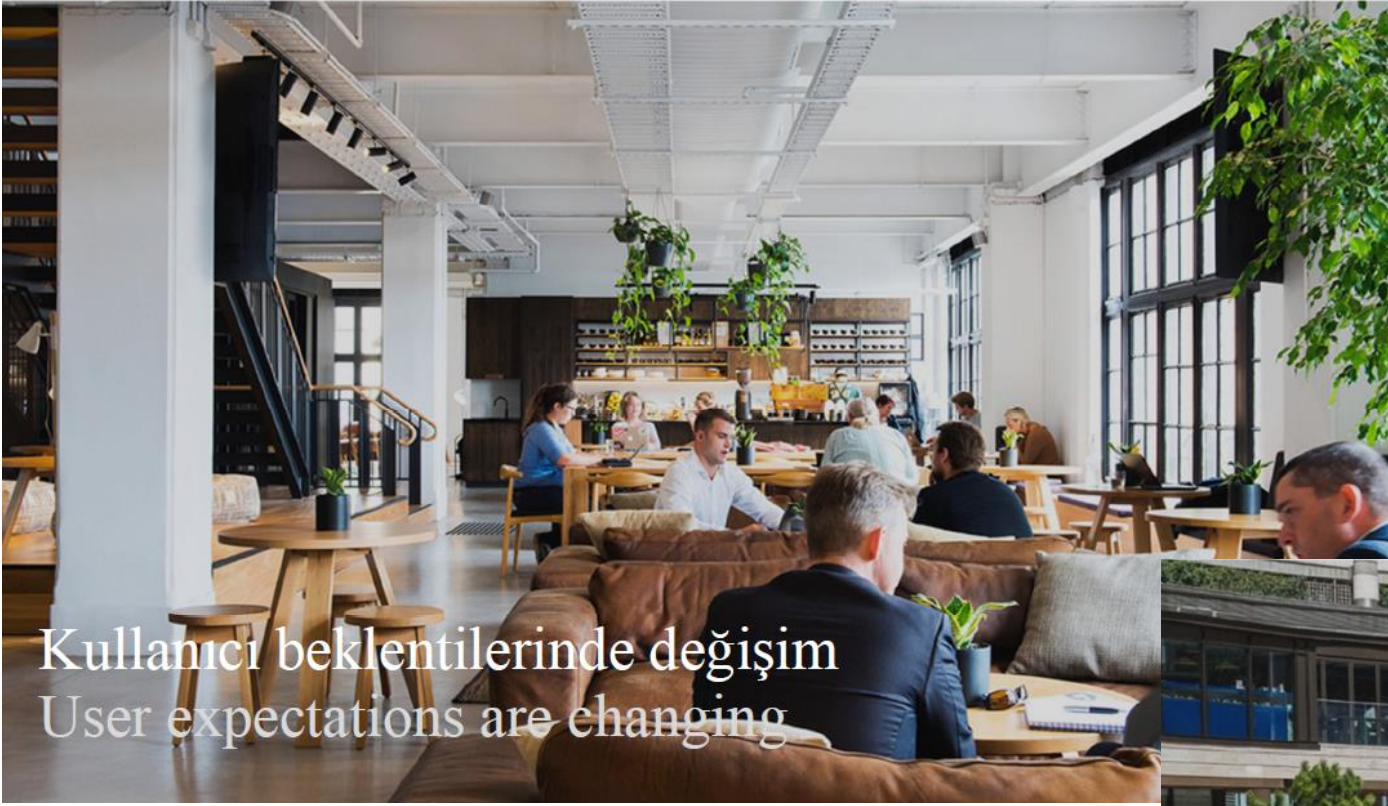
- Aşırı kalabalık ve göç nedeniyle kentlerde yoğunluk artışı.
- Eşlik eden hastalıklar (bulaşıcı hastalıklar, bulaşıcı olmayan hastalıklar)
- Tedavi arama ihtiyaçlarına olan artış.
- Demografi (yaş profili, hareketlilik) Şehirlerin yanıt verme yeteneği (öncelik belirleme, savunmasızları izole etme)
- En hassas kesimlerin sosyo-ekonomik durumu (gecekondu mahalleleri, göçmenler)
- **Şehir yönetimlerinin** pandemiye yönetmedeki “dirençlilik” performansı, hükümetlerin planlarını desteklemek açısından kritik öneme sahiptir.
- **Müdahalelerin çoğu, yalnızca şehir düzeyinde olmasına İHTİYAÇ DUYAR.**

«CitiIQ» COVID-19 Şehri Hazırlık ve Müdahale Takibi

Sağlıklı Şehirler → Akıllı şehirler

Kullanıcı beklentilerinde değişim
User expectations are changing

Akıllı binalar
Smart buildings portfolio

Londra'nın önde gelen ticari gayrimenkul geliştiricisi
Leading London commercial property developer

Along streets

YEŞİL VE YAŞANABİLİR ŞEHİRLER

- Yeşil şehirlerin daha uzun yaşam beklentisi, daha az zihinsel sağlık sorunu, daha iyi bilişsel işlev, daha iyi ruh hali ve daha sağlıklı nesil dahil olmak üzere birçok sağlık faydası vardır.
- Hava kirliliğini, ısı ve gürültü seviyelerini azaltır.
- CO2 tutma
- Yolları ve park yerini yeşil ortamlarla değiştirmek,
- Kentsel bir ortamı zararlıdan faydalıya çevirmenin bir yolu olur.

4 yolculuktan 1'i
arabayla yapılıyor.
%60 kamusal alan
kullanılıyor.

Kamusal Mekanlarda Dönüşüm

Barcelona

ÖNCE

SONRA

Yeşillendirilen Şehir

Seoul, Korea

GEZEGENDEKİ SORUNLAR

- Nüfus ve göç hareketleri
- Kentleşme
- Sanayi devrimi
- Sera gazları
- Tarım faaliyetleri
- Sulama uygulamaları
- Yeryüzü sularına yapılan müdahaleler
- Enerji tüketimi
- Ekonomik yaklaşım
- Ulaşım
- Uluslararası ticaret

Tek Gezegene neden ihtiyaç var: Neredeyiz?

- Hava kirliliği, şehirlerin yeşillendirilmesi, motorlu araç kullanımının azaltılması konularında büyük mesafe kat edilmeli.
- Gereken şey Politika/yasa-yönetmelik revizyonları/ HIZLI uygulama
- Birçok kentsel alan YENİDEN PLANLANACAKTIR. Sağlık odaklı şehir planlaması, altyapı maliyetlerini azaltmak için “İŞBİRLİĞİNE” ihtiyaç duyar,
- Açık alanlar sağlıklı ortamlar için hazırlık yapılmalıdır. Planlama onaylarında yaşanan gecikme süresi hala bir darboğazdır
- Isıtma/Soğutma Emisyonları/dekarbonizasyon. Elektrikli araçlara geçiş, çevresel ayak izini (pil üretimi ve imhası) dikkate alınmalıdır. ZORUNLUDUR.
- Hidrojen konusunda daha fazla çalışma gerekiyor (araçlar, alan ısıtma) Hesaplanmayan Su, birçok Avrupa şehrinde hala %20'nin üzerindedir. Tarımsal su verimliliği zayıftır.
- Gıda üretimi: Yönetilmeyen atıklarla sonuçlanan büyük miktarlarda gıda üretilir.
- Gübre üretimi dünya elektriğinin %4'ünü kullanıyor. Katı atık ve atık su kirliliği henüz tam olarak ölçülmemiş ciddi bir sorun olarak görünmektedir.
- Yasa yaptırımları gereklidir. Bulaşıcı olmayanların yanı sıra bulaşıcı hastalıklar da şehirlerde kolayca yeniden ortaya çıkabilir.

Türkiye'nin İklimi Nasıl Değişecek ?

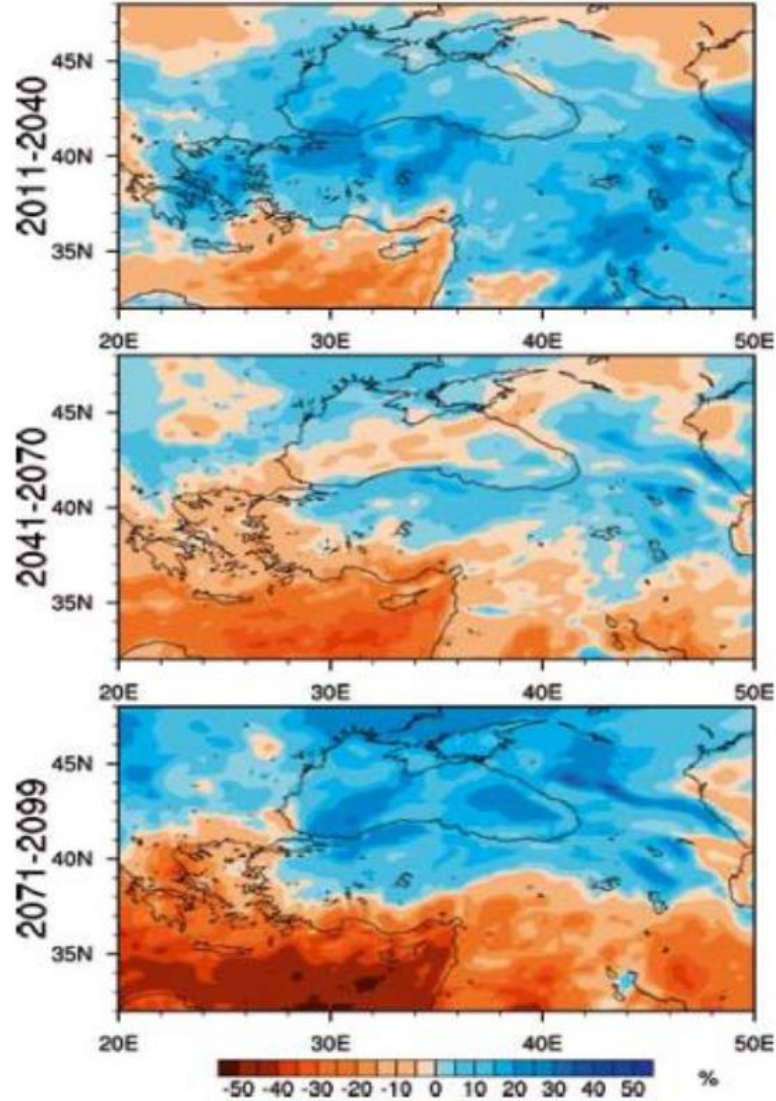

- ❑ Asıl dramatik etkiler 2030 sonrası bekleniyor
- ❑ Olumsuz etkiler:
 - ✓ Artan sıcaklıklar
 - ✓ Azalan su kaynakları; yağışlar ve yüzey akışları
 - ✓ Kıyı erozyonu, toprak bozulması ve sel/taşkın
 - ✓ Bitki ve Hayvan Türü Yok Olabilir

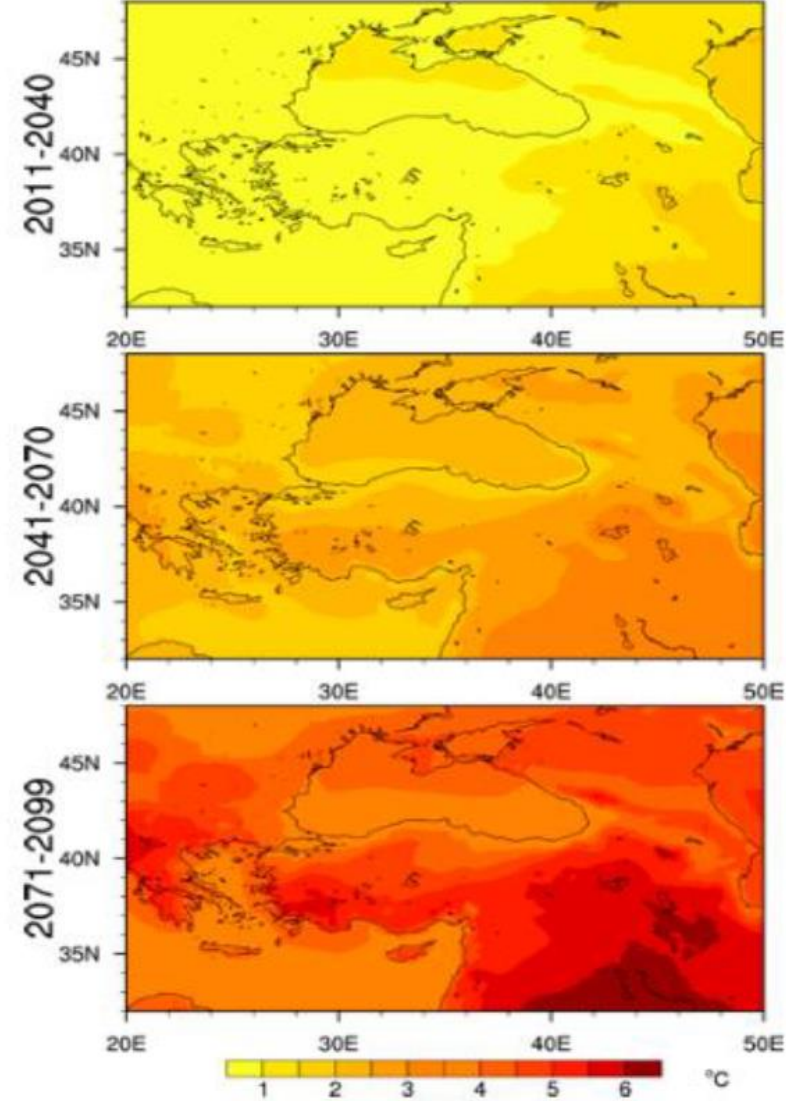
Türkiye'nin İklimi Nasıl Değişecek ?

KIŞ YAĞIŞ ANOMALİSİ

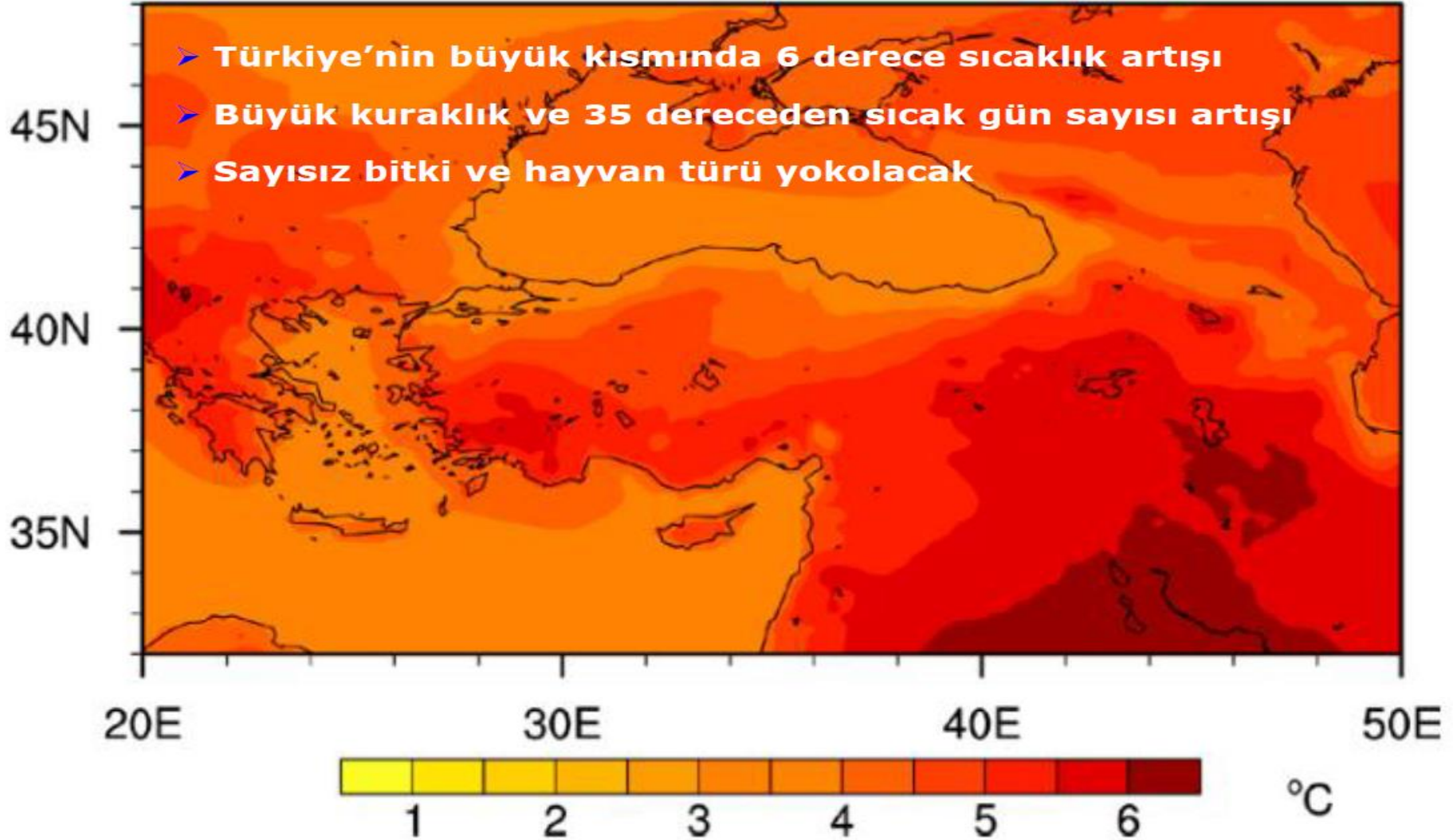
YAZ SICAKLIK ANOMALİSİ

Türkiye'nin İklimi Nasıl Değişecek ?

Türkiye 2099; IPCC orta kötümser senaryo (A2)

MANYAS KUŞ CENNETİ DE KURAKLIĞIN ETKİSİ ALTINDA

Dünyaca ünlü Kuş Cenneti Milli Parkı'nın bulunduğu Manyas Gölü yüzlerce kuşa ev sahipliği yapıyordu.

Önce

Meteoroloji GM

Yüz ölçümü 166.000 km olan Manyas Gölü'nün suları, 2 kilometreye yakın geri çekilirken, su derinliği ise gölün büyük bölümünde 30 ile 40 santime kadar düştü.

Sonra

AKŞEHİR GÖLÜ

ÖNCE

ŞİMDİ

SEYFE GÖLÜ KURUDU

Kırşehir yakınlarındaki, birinci derece doğal sit alanı olan 7.800 hektarlık Seyfe Gölü kültürel açıdan önem taşıyordu.

Önce

BEYŞEHİR GÖLÜ

ÖNCE

ŞİMDİ

Diğer adı Sife Gölü olan göl kuruyunca binlerce kuş bölgeyi terk etti.

Sonra

İklim Değişikliğine Bağlı Son Yıllarda Yaşananlar

2007 Kuraklığı

İstanbul Sel Felaketi, Eylül,
31 kişi öldü

Karadeniz Sel Felaketi, 2021

2010 Avrupa sıcak
hava dalgası

ABD'de son 50 yılın
en kurağı 2012

Aug 26, 2012

buzulların erimesi

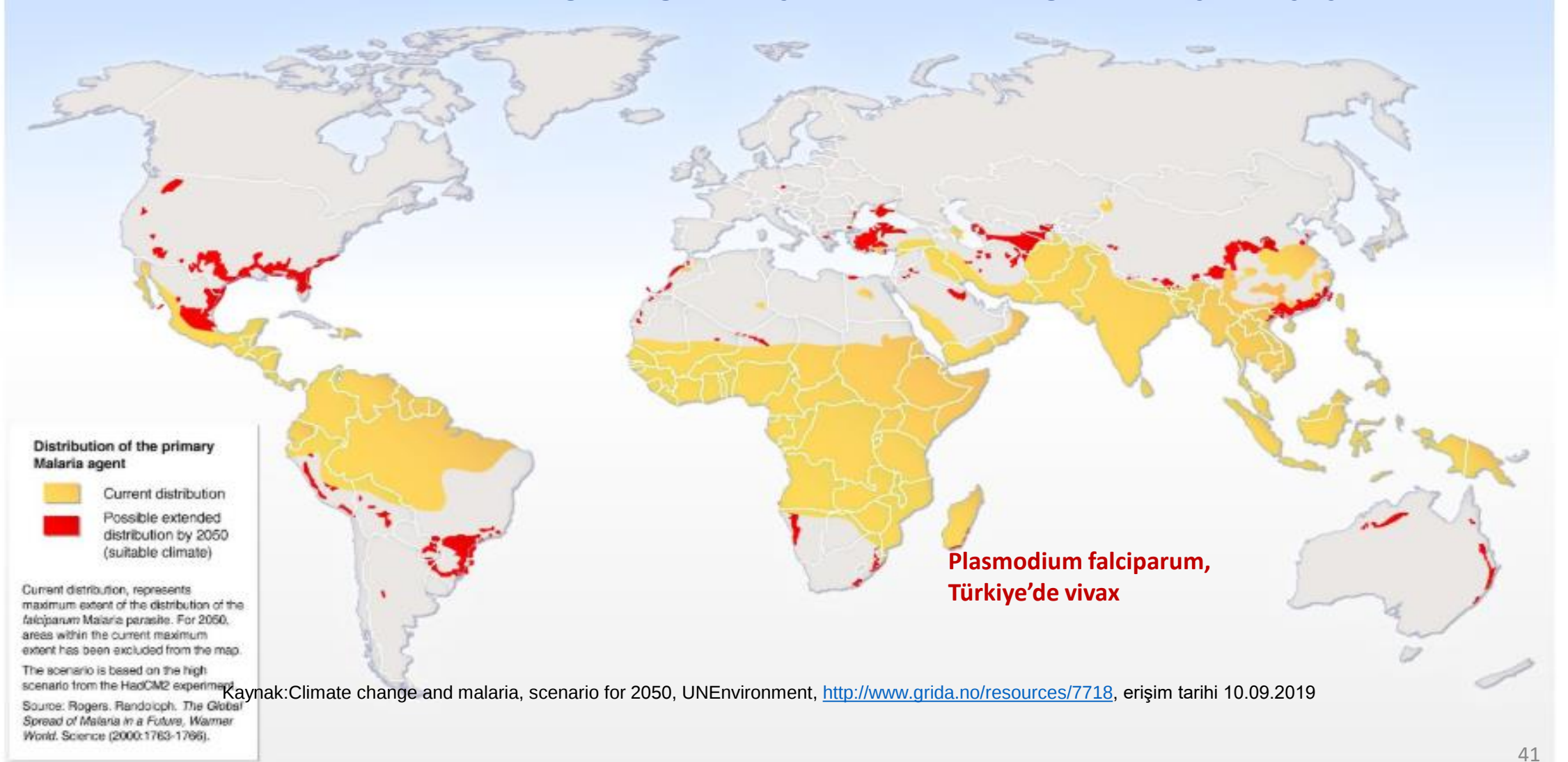

Sandy, New Jersey

İstanbul'da görülen hortumlar

2050 senaryosu: İklim değışikliğı etkisiyle Sıtma hastalığının Dünya'da yayılımı

Sıcak ve soğukla ilişkili hastalıklar Gıda ve su ile ilişkili hastalıklar, değişen bulaşıcı hastalık etkenleri

Yerelde tüm ilgili
birimler tarafından
yürütülecek halk
sağlığı önlemleri
ile döngü kırılabilir
veya yönetilebilir

SOĞUK VE KATI GERÇEKLER

- 1991-2015 yılları arasında, özellikle doğu Avrupa'da gerçekleşen
- 1 milyon ölümden 28'nin aşırı soğuk nedeniyle olduğu belirlenmiş
- 28 Şubat 2018'de DSÖ soğuk hava dalgaları ile ilgili bir uyarı yayınlamış

Bu uyarı metninde; yoksul ve incinebilir grupların risk altında olduğu ve soğuk havanın yol açacağı sağlık sorunları, sağlık ve sosyal hizmetlerin, bireylerin ve toplumun alacağı önlemler belirtilmiştir

**Kuraklık
su kıtlığı**
nedeniyle
ortaya çıkan
sağlık sorunları

Su kıtlığı döngüyü başlatmakta

Tek Toplum

Refah Ekonomisi

Sağlıklı, mutlu, müreffeh toplumlar

Bugün:

İnsanlar sadece hayatta kalmak için gelişmek istemiyor. Sağlıklı ve güvenli topluluklarda yaşamak istiyorlar ve yetkililerinden bugün ve gelecek nesiller için daha iyi bir yaşamı güvence altına alan kamu politikaları getirmelerini bekliyorlar.

Halk, hükümetler ve uluslararası toplum

- canlı ekonomiler,
- şiddet içermeyen toplumlar,
- iyi eğitilmiş,
- sağlıklı ve bilgili vatandaşlar ve dayanıklı, sürdürülebilir çevreler istiyor.

Refah ekonomisi yaklaşımı şu ilkeyle desteklenir:

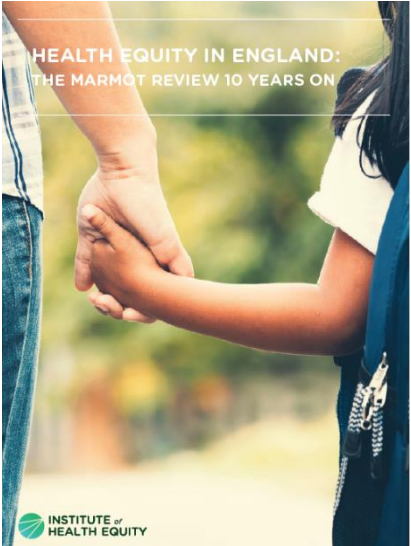
- Kamu yatırımı, harcaması ve kaynakları,
- bir politikanın, hizmetin veya kuruluşun nüfusu ve
- toplumsal refahı ne ölçüde iyileştirebileceğine göre yönlendirilmelidir.

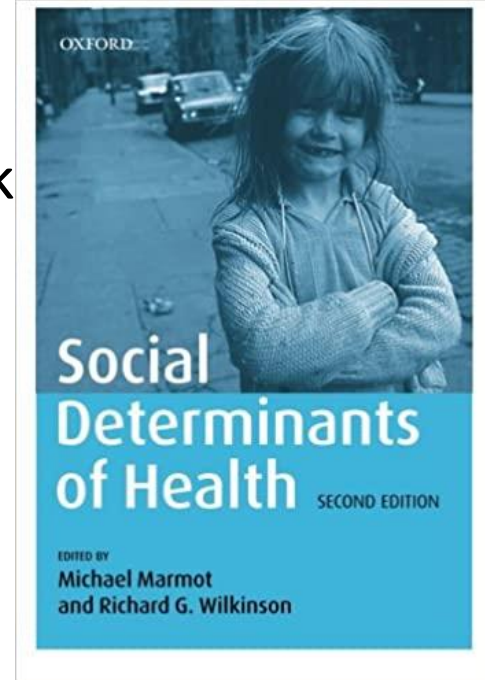
European Region

Marmot Prensipleri

Şehirler ve Yerel Yönetimler toplum refahı için ne yapabilir?

1. Her çocuğa hayattaki en iyi başlangıcı verin.
2. Tüm çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin yeteneklerini en üst düzeye çıkarmalarını ve yaşamları üzerinde kontrol sahibi olmalarını sağlayın.
3. Herkes için adil istihdam ve iyi işler yaratın.
4. Herkes için sağlıklı yaşam standardı sağlayın.
5. Sağlıklı ve sürdürülebilir yerler ve topluluklar yaratın ve geliştirin.
6. Hasta sağlığı önlemenin rolünü ve etkisini güçlendirmek için çalışın.
7. Irkçılık, ayrımcılık ve bunların sonuçlarıyla mücadele edin.
8. Çevresel sürdürülebilirliği ve sağlık eşitliğini birlikte takip edin.

2023 GÜNDEMİ

TEK SAĞLIK-TEK GEZEĞEN-TEK TOPLUM

2022 bir taraftan pandeminin önemli oranda etkisini yitirdiği bir yıl olarak hafızalarda yer alırken bir taraftan da enerji krizinin etkileri ile küresel iklim değişikliği konusunun yeni bir boyut kazandığı bir yıl olarak hatırlanacak.

Dünyanın geçirdiği zor dönemde bulaşıcı hastalıkları, su yönetimini, biyoçeşitliliği, küresel ısınmayı yönetmede yapılması ve yapılmaması gerekenler üzerinde 2023 yılına bakınca dünya için yeni sorunların kapısını açacak bir yıl olarak görünüyor.

Mısır'da gerçekleşen 27. Birleşmiş Milletler (BM) İklim Zirvesinde küresel iklim değişikliğine karşı mücadelede su ve atıksu yönetimi, katı atık yönetimi, yenilenebilir enerji kaynakları, enerji tasarrufu, döngüsel ekonomi alanlarında, “Çevre Teknolojileri”nin kullanımı gündeme taşınmıştır.

- **“Çevre Teknolojileri”** küresel iklim değişikliğine karşı mücadelenin anahtarı.
- Yeşil alan uygulamaları
- Sürdürülebilir Ulaşım Uygulamaları
- Kentsel Tarım

KOPENHAG 2022 POLİTİK BİLDİRİSİ

Belediye başkanları ve şehirlerin üst düzey siyasi temsilcileri, şehirleri, Tek Sağlık yaklaşımını işler hale getirecek aktörler, topluluklara en yakın yönetimler ve insanların yaşam alanlarını şekillendiren kurumlar olarak dahil etmenin, hem yerelde halk sağlığını güçlendirmek ve toplumun dayanıklılığını artırmak hem de gelecekteki krizleri önlemek ve hazırlık ve müdahale yeteneği için kritik öneme sahip BİLDİRİYE İMZA ATILAR.

Tek Sağlık anlayışını yerel düzeyde operasyonel hale getirmek için BAŞLIKLAR

ÖNLEME

- 1. Yerel düzeyde mevcut Tek Sağlık girişimlerini ve ağlarını belirlemek, yenilemek ve geliştirmek**
- 2. Tek Sağlık okuryazarlığının tüm düzeylerde artırmak**
- 3. Tüm sektörlerde araştırma ve verilere daha fazla yatırım yaparak daha iyi bir yapı oluşturmak**

HAZIRLIK

- 4. Tek Sağlık konusunda toplum katılımının güçlendirmek**
- 5. Kentsel dirençliliği sağlamak**
- 6. Sağlıklı Şehirler Yürütme Komitesinin Tek Sağlık yaklaşımını yansıtmalarını sağlamak**

Tek Sağlık anlayışını yerel düzeyde operasyonel hale getirmek için BAŞLIKLAR

TEŞVİK VE BİLİNÇLENDİRME

- 7. Gıda sistemlerinde değişimini teşvik etmek**
- 8. Sağlıklı şehir planlamasını teşvik etmek**
- 9. Projeleri ve ortaklıkları teşvik etmek**

DÖNÜŞÜM

- 10. Yetki alanları arasında ve birden fazla yönetim düzeyinde işbirliğini dönüştürmek**

TÜRKİYE

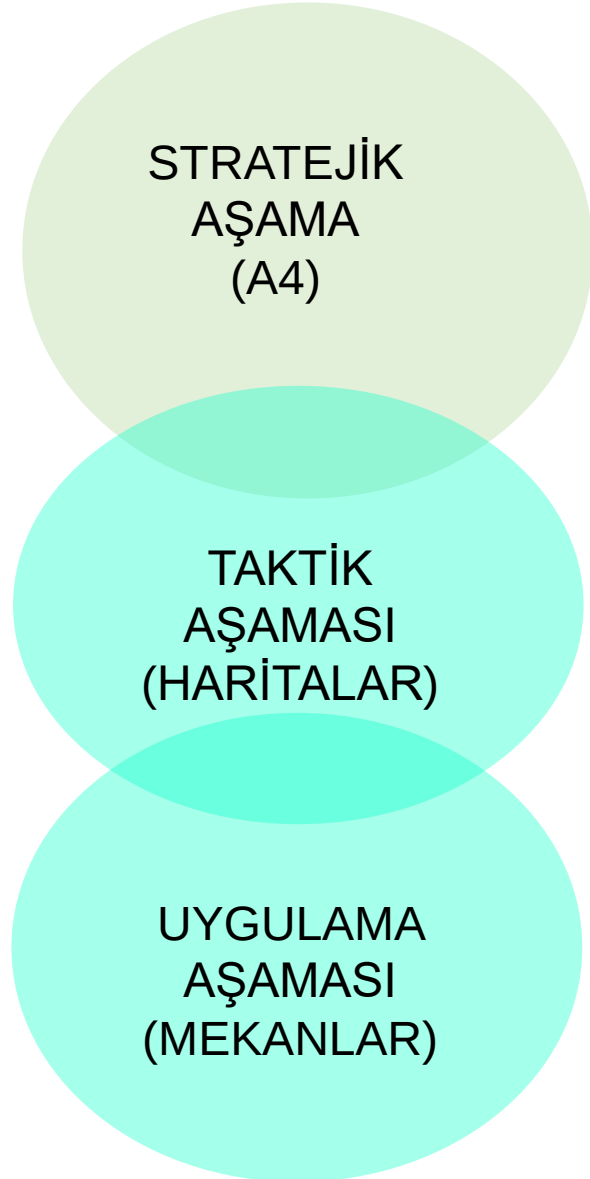
Şehir Çapında Programlar ve Politikalar

Şehir Sağlık Profili

Şehir Sağlık Gelişim Planı

Stratejik hedefler

Sektörel stratejik politikalar ve programlar
Kentsel altyapı(imar-planlama-altyapı-ulaşım-yeşil alanlar)
Çevre-planlama-sağlık-sosyal hizmetler-dezavantajlı gruplar

Uygulama programları

Projeler

5 P İLKESİ
POLİTİKA
PLANLAMA
PROGRAM
PROJE
PARA

2023 GÜNDEMİ

TEK SAĞLIK-TEK GEZEĞEN-TEK TOPLUM

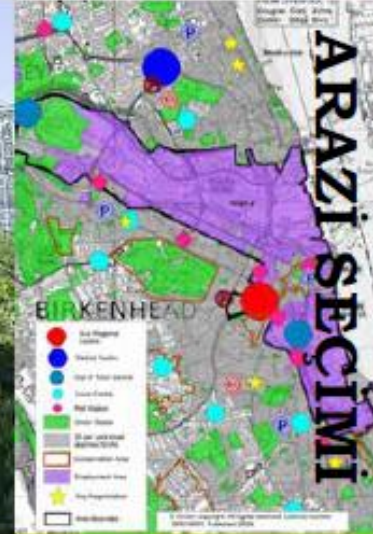
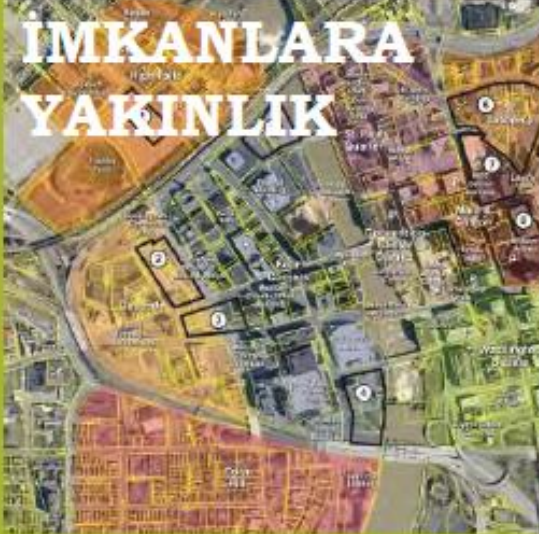

**ULAŞIM
AĞLARI**

**ÇEVREDEKİ
İMKANLAR**

**ENERJİ
VERİMLİ
CİHAZLAR**

**DEVREYE
ALMA ve
OTOMASYON**

AYDINLATMA

**GERİ DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR
ATIKLARIN TOPLANMASI**

**İNŞAAT
ATIKLARI**

**SERTİFİKALI
AHSAP**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR
MALZEME**

**YENİDEN
KULLANIM**

DSÖ-Herkes İçin Sağlık ve
Esenlik: 100 Avrupa Şehri ile
Sağlıklı Şehirler Hareketi'nin
35. Yıldönümü Kutlanacak.

**World Health
Organization**

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği-
130'u aşan üyesi ile Sağlıklı
Şehirler Hareketinin 18. Yılını
Kutlayacak.

**Türkiye
Sağlıklı Kentler
Birliği**

www.skb.gov.tr
nalan.fidan@bursa.bel.tr

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

